

Dyslexieprotocol 2019-2022

jacob-roelandslyceum

JRL DRAAIT OM JOU!

Inhoud

Inleiding.....	2
1. Dyslexieteam	3
1.1 De rol van de RT-ers (intern)	3
1.2 De rol van de coördinator dyslexie.....	3
1.3 De rol van de zorgcoördinator.....	3
1.4 De rol van de externe RT-ers.....	3
1.5 Oudercontact en – betrokkenheid	3
1.6 Het dyslexieteam en Moderne Vreemde Talen	4
2. Signalering	4
2.1 Bij aanmelding voor het voortgezet onderwijs	4
2.2 Signalering door vakdocenten.....	4
2.4 De dyslexieverklaring	5
3. Faciliteiten dyslectische leerlingen.....	6
3.1 Dyslexie faciliteiten	6
3.2 Leerkaarten	7
3.4 Aanpassing van het lesprogramma voor Duits en/of Frans	7
3.4.1 Aanpassing programma Frans of Duits in de onderbouw.....	7
3.4.2 Vrijstelling Frans of Duits in de bovenbouw.....	8
4. Overige activiteiten dyslexieteam	8
Bijlage 1: Protocol aangepast programma Frans of Duits.....	9
Bijlage 2: Protocol leerkaarten Engels.....	13
Bijlage 3: Protocol leerkaarten Duits.....	14
Bijlage 4: Algemene tips	15
Bijlage 5: Bereikbaarheid dyslexieteam JRL	16

Inleiding

Dit dyslexieprotocol bevat informatie over het dyslexiebeleid van het Jacob-Roelandslyceum.

Het Jacob-Roelandslyceum is erop gericht leerlingen met de diagnose dyslexie de gelegenheid te geven een leerweg te volgen die past bij hun individuele capaciteiten. Het Jacob-Roelandslyceum stelt zich ten doel leerlingen met een hulpvraag binnen de grenzen van de door de school aan te bieden zorg, passende ondersteuning te bieden of leerlingen door te verwijzen naar externe RT-ers. Een dyslectische leerling kan in aanmerking komen voor compenserende en (in uitzonderingsgevallen) dispenserende maatregelen wanneer dyslexie officieel is vastgesteld.

In dit protocol geven we de procesbeschrijving, de overlegstructuur, de verschillende faciliteiten en de taakomschrijvingen weer.

1. Dyslexieteam

Het Dyslexieteam op het Jacob-Roelandslyceum bestaat uit twee externe Remedial Teachers (RT-ers), een coördinator dyslexie en de zorgcoördinator.

1.1 De rol van de RT-ers (intern)

De RT-er screent alle leerlingen die door de zorgcoördinator worden aangemeld in verband met tegenvallende resultaten. Mogelijk functioneren deze leerlingen door een bepaalde leer- en/of gedragsstoornis op een lager niveau dan zij cognitief aan zouden moeten kunnen. Naar aanleiding van deze screening worden ouders geadviseerd hoe ze het beste hun kinderen kunnen ondersteunen of wordt een verwijzing naar een onderzoeksbureau geadviseerd.

1.2 De rol van de coördinator dyslexie

De coördinator dyslexie is het aanspreekpunt voor leerlingen met dyslexie en verzorgt de gehele administratie en alle praktische zaken rondom dyslexie. Leerlingen kunnen ook bij haar terecht voor bijvoorbeeld aanvragen van gesproken boeken en faciliteiten pasjes.

1.3 De rol van de zorgcoördinator

De zorgcoördinator richt zich op de ondersteuningsactiviteiten op het Jacob-Roelandslyceum. Hieronder vallen ook leerlingen met dyslexie. De zorgcoördinator leidt en stuurt het dyslexieteam.

1.4 De rol van de externe RT-ers

De externe RT-ers van onze leerlingen zijn welkom om aan te sluiten bij de speciale dyslexie ouderavonden. De externe RT-ers kunnen aansluiten bij elk individueel overleg over een leerling die zij begeleiden. Ook mogen de externe RT-ers gemaakte toetsen opvragen van leerlingen die bij hen in begeleiding zijn.

1.5 Oudercontact en – betrokkenheid

Ouders worden altijd betrokken bij de extra ondersteuning rond hun kind. Het dyslexieteam organiseert elk schooljaar ouderavonden of inloopbijeenkomsten voor de ouders van dyslectische leerlingen. Wanneer het nodig is kunnen er buiten deze ouderavonden om, contactmomenten zijn met de zorgcoördinator en/of de RT-er.

1.6 Het dyslexieteam en Moderne Vreemde Talen

Het dyslexieteam volgt de ontwikkelingen van de Moderne Vreemde Talen en Nederlands op het JRL. Zij hebben tot taak om de uitvoering van het dyslexieprotocol te bevorderen. Daarnaast zullen de docenten geschoold worden in het ontwikkelen en het gebruik van dyslexiehulpmiddelen, zoals leerkaarten en mogelijke auditieve ondersteuning. Tot slot is het van belang docenten inzicht te geven in de effecten van de hulpmiddelen.

2. Signalering

Gedurende het schooljaar komen er af en toe signalen binnen met betrekking tot lees- en spellingsproblematiek.

2.1 Bij aanmelding voor het voortgezet onderwijs

De informatieoverdracht van PO naar VO, kan signalen bevatten dat een leerling problemen heeft met lezen en/of spellen. Hetzelfde geldt voor de informatie op het aanmeldingsformulier van de ouders. De leerling zal door de mentor worden voorgedragen voor een interne signaleringstest.

Het kan ook voorkomen dat een leerling bij aanmelding al in het bezit is van een dyslexieverklaring. Hij/zij kan dan gebruik maken van de faciliteiten voor dyslectische leerlingen.

2.2 Signalering door vakdocenten

Signalering van lees- en/of spellingsproblemen kan ook plaatsvinden via observatie van een leerling.

Wanneer een docent dyslexie vermoedt bij een leerling licht hij de mentor hierover in. Wanneer de mentor deze vermoedens deelt kan dit gemeld worden bij de afdelingsleider of rechtstreeks bij de zorgcoördinator. De interne RT-ers zullen vervolgens worden ingezet om signaleringstesten af te nemen en de ouders te adviseren in het nemen van vervolgstappen.

Signalen voor dyslexie:

- De leerling kan het werktempo in de klas niet bijhouden.
- De cijfers voor de taalvakken dalen.
- De leerling moet onevenredig veel tijd aan huiswerk besteden.
- De leerling vertoont teruggetrokken of juist opvallend storend gedrag in de klas.
- De leerling is angstig over zijn studieresultaten.

2.4 De dyslexieverklaring

De school mag geen officiële diagnose van dyslexie vaststellen. Dit kan alleen door een daartoe bevoegde psycholoog of orthopedagoog van een onderzoeksbureau. Leerlingen die een dyslexieverklaring hebben komen in aanmerking voor dyslexiefaciliteiten.

Wanneer blijkt dat een leerling zijn officiële dyslexieverklaring heeft, wordt er een gesprek gepland waar de ouders, de leerling en de RT-er intern bij aanwezig zijn. In dit gesprek bespreekt de RT-er met de ouders hoe de leerling zo goed mogelijk geholpen kan worden. (Zie ook de algemene tips in bijlage 4).

3. Faciliteiten dyslectische leerlingen

Op het Jacob-Roelandslyceum zijn de volgende faciliteiten voor leerlingen met een officiële dyslexieverklaring aanwezig:

3.1 Dyslexie faciliteiten

Schrijf een D boven elke toets die je maakt!

Extra tijd

Je krijgt extra tijd of ingekorte toetsen bij alle lesvullende toetsen, bij luistertoetsen krijg je extra leestijd. Bij ED toetsen en toetsen tijdens het CSE krijg je 20% extra lees- en verwerkingstijd.

Aangepaste normering

Bij zaakvakken is er geen puntaftrek voor spelling of grammaticafouten en bij de talen worden herhalingen van spelfouten niet meegerekend tijdens correctie.

Lay-out

Het lesmateriaal en toetsmateriaal wordt duidelijk, overzichtelijk en in getypte vorm aangeboden. Als je het fijn vindt mag een toets of overhoring vergroot worden op A3-formaat. Dit moet je zelf aanvragen bij je docent. In alle opgaven mag je markeren en of aantekeningen maken, ook tijdens de toetsen.

Toetsen

Ruimschoots van te voren (minstens een week) wordt je op de hoogte gesteld van de te leerstof die getoetst wordt.(In het PTA is alle stof voor het hele jaar te vinden)

Mondelinge toetsen

Indien van toepassing kan een idioom bij de moderne vreemde talen mondeling getoetst worden i.p.v. schriftelijk. Afspraken hierover worden afgestemd op het PTA.

Het initiatief hiervoor ligt bij de leerling, je moet dit zelf aanvragen bij je docent.

RT

Jouw remedial teacher kan opgaven + gemaakt werk voor probleemanalyse aanvragen bij mevr. F. Beemer, dyslexiecoördinator. (f.beemer@jrl.nl.)

Hulpmiddelen

Als je gebruik wilt maken van gesproken schoolboeken moet je hiervoor melden bij mevr. F. Beemer. Mocht je nog andere hulpmiddelen willen gebruiken dan kan dit alleen na overleg en toestemming van de zorgcoördinator.

3.2 Leerkaarten

Leerkaarten mogen in de onderbouw gebruikt worden tijdens toetsen voor de vakken Duits en Engels, dit alleen op advies van de RT-er waarbij de leerling in begeleiding is.

De leerkaarten op het JRL zijn gestandaardiseerd en er wordt alleen met JRL-leerkaarten gewerkt. De kaart dient ter ondersteuning om de dyslectische leerling tegemoet te komen. Door het gebruik van deze kaart krijgt de leerling meer tijd om de nieuwe grammatica in te prenten. Na deze periode dient de leerling de stof zelf te beheersen en de leerkaart weer in te leveren.

De kaarten zijn persoonlijk en worden per leerling uitgereikt met zijn of haar naam erop.

Uitzonderingen hierop zijn in enkele gevallen mogelijk, dit echter altijd na overleg met en goedkeuring van de zorgcoördinator.

Procedure:

- Om een leerkaart aan te vragen volstaat een mailtje van de RT-er aan de coördinator dyslexie.
- De uitgedeelde kaarten worden door de coördinator dyslexie gemonitord.
- Aangezien de leerkaart vaststaat per periode wordt geadviseerd om de kaart per periode aan te vragen in plaats van alleen voor een bepaald proefwerk.

Voor meer informatie zie ook bijlage 2 en 3.

3.4 Aanpassing van het lesprogramma voor Duits en/of Frans

3.4.1 Aanpassing programma Frans of Duits in de onderbouw

In de onderbouw kan geen vrijstelling voor een of meerdere vreemde talen worden gegeven. Wel kan in bijzondere gevallen een aangepast programma worden gegeven voor Frans óf Duits in leerjaar 3. Het gaat hier om leerlingen met dyslexie voor wie de vreemde talen een zeer ernstig struikelblok vormen en die daardoor misschien gedwongen zijn naar een opleiding van een lager niveau uit te wijken dan waarvoor zij in principe de capaciteiten hebben. De directeur onderwijs is degene die hiervoor toestemming kan geven. Onder een aangepast programma wordt verstaan: vermindering c.q. vervanging van bepaalde onderdelen van dat vak in overleg met de vakdocent en de zorgcoördinator.

Voor de procedure zie bijlage 1.

3.4.2 Vrijstelling Frans of Duits in de bovenbouw

De school kan een leerling in de bovenbouw van het Vwo vrijstellen van het volgen van onderwijs in de 2de moderne taal. Hiervoor heeft de leerling een dyslexieverklaring nodig. Als de school besluit de leerling vrij te stellen, dan wordt de 2de moderne taal vervangen door een ander groot vak. De school bepaalt of de leerling een keuze uit vervangende vakken wordt geboden of dat een vak wordt voorgeschreven. Het bevoegd gezag is niet verplicht vrijstelling te verlenen. Op de Havo kan de leerling in de bovenbouw een pakket kiezen zonder Frans of Duits.

4. Overige activiteiten dyslexieteam

Indien wenselijk is het mogelijk om een kort individueel begeleidingstraject (max 3 bijeenkomsten) te volgen bij een van de RT-ers. De zorgcoördinator bepaalt voor welke leerlingen deze vorm van ondersteuning nodig is.

De volgende bijeenkomsten vinden jaarlijks plaats:

- Voorstellen RT-team in de brugklas en doornemen van de faciliteitenregeling.
- Examentraining voor de examenklassen.
- Examentraining voor voorexamenklassen.
- Bijeenkomsten in elk leerjaar minimaal 1x per jaar.

Bijlage 1: Protocol aangepast programma Frans of Duits

Voorwaarden voor een aangepast programma van een MVT in het derde leerjaar van Havo of VWO.

Leerlingen kunnen **geen ontheffing krijgen voor Frans of Duits**. De school kan **zelf invulling** geven aan het onderwijs in de 2^e MVT. Er zijn hiervoor geen kerndoelen. (zie inrichtingsbesluit)

Wanneer komt een leerling in aanmerking voor een aangepast programma voor Duits of Frans?

1. Leerling heeft voorgaande jaren RT gehad en blijft RT krijgen.
2. De RT-er licht met gegronde redenen de aanvraag tot gedeeltelijke ontheffing toe, in een gesprek met de zorgcoördinator en afdelingsleider.
3. Leerling heeft zich aantoonbaar ingespannen naar oordeel van de docenten om aan de gestelde eisen van een MVT te voldoen.
4. Leerling heeft de juiste werkhouding en is gemotiveerd, dit wordt bevestigd door de afdelingsleider.
5. De inspanning voor 2 moderne vreemde talen is dusdanig groot dat andere vakken er zichtbaar onder lijden.
6. Leerling kan vrijwel zeker geen diploma behalen dat bij zijn capaciteiten past, wegens een ernstige stoornis die betrekking heeft op een taal of een zintuiglijke stoornis, die effect heeft op taal.
7. Wanneer in de onderbouw gekozen is voor dispensatie, dan kan Frans of Duits in de 2^e fase niet meer worden gekozen.
8. In het psychologisch rapport moet expliciet vermeld staan dat dispensatie gewenst is.

Aangepast programma:

In overleg met de docenten Frans en/of Duits wordt een plan op maat gemaakt. Dit plan wordt verwerkt in een handelingsplan en ondertekent door ouder en leerling.

Stappen aanvraag aangepast PTA Frans en/of Duits in de derde klas van Havo en VWO

1. De ouders richten een schriftelijk verzoek aan de directeur onderwijs en leveren hierbij de volgende zaken aan:
 - Brief RT-er met de bevestiging dat de leerling minimaal een half jaar RT heeft gehad.
 - Brief RT-er om dispensatie schriftelijk te onderbouwen
 - Een psychologisch onderzoeksverslag met expliciete indicatie voor dispensatie
 - Motivatiebrief ouders
 - Motivatiebrief leerling

2. De afdelingsleider informeert bij de docenten naar werkhouding en cijfers.
3. Na bestudering dossier volgt eventueel een gesprek met leerling, ouders, mentor, zorgcoördinator en Rt-er intern én Rt-er extern.
4. Zorgcoördinator en afdelingsleider geven advies aan bevoegd gezag
5. Bevoegd gezag informeert ouders over het genomen besluit.
6. Tijdpad doorloop 6 weken vanaf het moment dat het dossier compleet is.

Voorwaarden voor ontheffing in de bovenbouw.

1. Leerling die ontheffing heeft gekregen voor een MVT in het vmbo behoudt het recht op dispensatie in de bovenbouw van het havo
2. Leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis, die effect heeft op taal.
3. En of een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries
4. En of onderwijs volgt in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid
5. En het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

Wetgeving

Inrichtingsbesluit WVO artikel 21

2. Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21*)

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie - is er een aantal mogelijkheden voor ontheffingen:

- Leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen;
- Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor havo of vwo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

2. Bovenbouw havo (*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e*)

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havo-leerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

3. Bovenbouw vwo (*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e*)

Leerlingen in de bovenbouw van het atheneum moeten naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Hiervoor kunnen Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks of Fries aangeboden worden. Leerlingen kunnen hiervan ontheffing krijgen als zij:

- Een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal;
- en/of een andere moedertaal hebben dan Nederlands of Fries;
- en/of onderwijs volgen in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid, en het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

Het is de verantwoordelijkheid van de school dit per geval te bekijken. Hiervoor is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school.

Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

Het eindexamen

Artikel 55 van het *Eindexamenbesluit* geeft de directeur de vrijheid de examencondities aan te passen aan de mogelijkheden van een gehandicapte kandidaat. Als het alleen gaat om een verlenging van de examentijd met maximaal 30 minuten, dan volstaat de diagnose uit de deskundigenverklaring. Indien andere faciliteiten noodzakelijk zijn, dan dient de deskundigenverklaring aan te geven waaruit deze zouden kunnen bestaan. Als die adviezen al eerder zijn vermeld in een deskundigenverklaring, dan hoeft er geen nieuwe verklaring te worden afgegeven. Men gaat er dan wel vanuit, dat de diagnose al eerder is gesteld en de leerling ook begeleid is op basis van die adviezen.

Alle eindexamenkandidaten, dus ook leerlingen zonder dyslexie, mogen met toestemming van de directie een laptop met tekstverwerkingsprogramma en spellingcorrector gebruiken bij het examen. Voor de voorwaarden zie www.steunpunddyslexie.nl.

In de *Septembermededeling* is informatie te vinden over de toegestane hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie (Mededelingen over de eindexamens 2009 voor vwo, havo, vmbo en vavo), zoals audio-ondersteuning en spellingcontrole

Bijlage 2: Protocol leerkaarten Engels

- De leerkaart mag aangevraagd worden voor leerlingen uit de onderbouw die begeleidt worden door een RT-er.
- De leerkaarten zijn gebaseerd op de te behandelen stof per periode.
- Mentoren en talendocenten worden op de hoogte gesteld van de verleende faciliteit per periode.
- De leerkaarten zijn verkrijgbaar via de coördinator dyslexie.
- De RT-ers moeten minimaal 1 week voor het geplande proefwerk de aanvraag voor een leerkaart ingediend hebben. Na die tijd wordt de aanvraag niet meer gehonoreerd.
- De signaalwoorden kunnen worden weergegeven d.m.v. van een afkorting. Deze afkortingen worden uitgelegd op een bijlage die **niet** gebruikt mag worden tijdens de toets.
Voorbeelden mogen niet in de leerkaart voorkomen.

Bijlage 3: Protocol leerkaarten Duits

- De leerkaart mag aangevraagd worden voor leerlingen uit de onderbouw die begeleidt worden door een RT-er.
- De leerkaarten zijn gebaseerd op de te behandelen stof per periode.
- Mentoren en talendocenten worden op de hoogte gesteld van de verleende faciliteit per periode.
- De leerkaarten zijn verkrijgbaar via de coördinator dyslexie.
- Externe RT-ers moeten minimaal 1 week voor het geplande proefwerk de aanvraag voor een leerkaart ingediend hebben. Na die tijd wordt de aanvraag niet meer gehonoreerd.
- In de 3^e klas mag na periode 3 geen leerkaart meer gebruikt worden als de leerling in de bovenbouw het vak Duits gaat kiezen.

Bijlage 4: Algemene tips

Algemene tips dyslexie

Help uw kind bij de planning (o.a. bij het aanleren van de woordjes)

Laat uw kind kennismaken met gesproken (leer) boeken of dyslexiebestanden bij leesproblemen

- LEX-app
- Dedicon
- Luisterbieb-app
- Vakantiebieb-app
- Storytel

Handige sites:

- www.examenblad.nl
- www.mijneindexamen.nl
- www.dedicon.nl
- www.aangepast-lezen.nl
- www.balansdigitaal.nl
- www.aangepast-lezen.nl

Om te oefenen:

- www.meestergijs.nl
- www.studiowiskunde.nl
- www.digischool.nl

Bijlage 5: Bereikbaarheid dyslexieteam JRL

Anita van de Ven (Zorgcoördinator)

Aanwezig: maandagochtend, dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdagochtend.

Email: a.ven@jrl.nl

Fleur Beemer (Praktische zaken)

Aanwezig: maandag, dinsdag en donderdag.

Email: f.beemer@jrl.nl

Maartje Maas en Gineke van der Weide (Remedial Teachers intern)

Aanwezig: op aanvraag.

Email: rt@jrl.nl